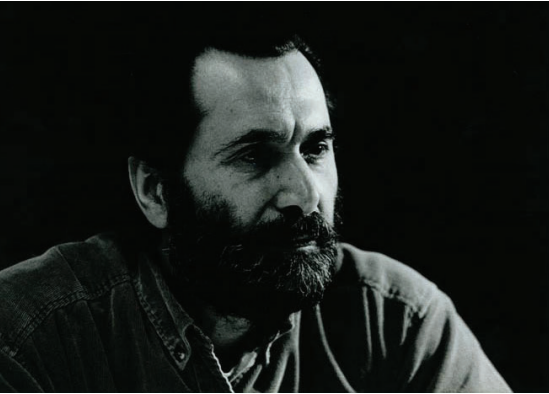

Çocuk Kitapları Resimlemesi Üzerine

Mustafa DELİOĞLU*

SÖYLEŞİ: Ender DANDUL **

Mustafa DELİOĞLU

Ender DANDUL

Dandul: Günaydın sevgili Mustafa! Bugün, sevgili dostumuz Mustafa Ruhi Şirin' in Türk Dili dergisi, Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Özel Sayısı için, Çocuk Kitabı Çizerleri olarak bizlerden rica ettiği söyleşiyi gerçek-

leştirmek için atölyene misafir geldim. Dışarıda hava biraz serinlemiş gibi... Ayrıca huzur verici bir yağmur da yağıyor. Sanki bugün sonbaharın gelişinin ilk ayak seslerini duyar gibiyim. Böyle havalarda atölyede olmanın, yalnızlığı kutsayıp, kahve, müzik eşliğinde çalışıp üretmenin ayrı bir güzelliği de vardır bilirsin! Geriye doğru şöyle bir bakıyorum da seninle tanışıklığımızın üzerinden neredeyse bir çeyrek yüzyıl geçmiş. Her yönüyle benim için çok önemli görünüyor bu süre. Doğrusunu istersen sevgili Şirin de bu yirmi beş yıla yayılan dostluğumuzu, mesleki deneyimlerimizle bir daha gözden geçirmek için, bize önemli bir fırsat oluşturdu.

Sen ne düşünüyorsun bilmem ama ben bunun önemini kavrayarak ve iki kadim dost olarak bu işin tadını çıkarmak gerekiyor diye düşünüyorum. Bu anlamda yaşamının kırk yılını çizerek boyayarak geçiren, profesyonel bir sanatçı olarak 2500'den çok kitaba desen ve resimleriyle can veren, neredeyse iki kuşağın senin resimlediğin kitaplarla büyüdüğünü dikkate aldığımızda bu söyleşi metninin birçok okuyucuya ilginç geleceğine; anılarını da yeniden gözden geçirteceğine inanıyorum.

* Ressam, çocuk kitabı çizeri.

** Yrd. Doç. Dr., Işık Üniversitesi, ressam, çocuk kitabı çizeri.

Çocukları mutlu eden ve her şekilde geliştiren iyi kitaplarda var olmak, işte bu yüzden çok ayrıcalıklı, önemli bir sorumluluktur.

Mustafa Delioğlu

Delioğlu: Ender Merhaba! Umarım keyifli bir söyleşi gerçekleştirip okuyucuyu sıkmayız! Seninle, senin de söylediğin gibi doksanların hemen başında Çağaloğlu'nda tanıştık. O zamanlar Çağaloğlu'na sen yeni gelmiş, bir yayınevinde sanat yönetmeni sorumluluğu ile çalışmaya başlamıştın. Yani, yokuşu yeni yeni tırmanmaya başlamıştın. Hatırladığım kadarıyla seni yine böyle bir sonbahar gününün, öğle vaktinde editör, yazar Turhan Yüksel dostumuz, benimle tanıştırmak için atölyeme getirmişti. O günden bu güne aynı konularda çalışmamıza rağmen birçok konuda tartışarak da olsa fikir birlikteliklerimizi de oluşturmayı başardık. Hatta birlikte, ortak sergi projelerimizi bile gerçekleştirdik. Bazen bunun için ikimizin ya da ortak dostlarımızla seyahatlerimiz de oldu. O kadar çok ortak paylaşımımız ve dostluklarımız oldu ki, bütün bunları bu söyleşi metnine nasıl sığ-

dırabiliriz bilemiyorum. Ama bizi tanıyanlar ve yeni tanıyacaklar için, onlara ilginç gelebilecek bir şeylerimiz de olmalı...

Dandul: Klasik bir soru ile başlayalım izin verirsen? Bu serüven senin için nasıl başladı, sevgili Delioğlu? Çizme, boyama virüsü kanına ne zaman girdi? Güncel, moda bir tanımlama ile “Mustafa Delioğlu” markası nasıl doğdu? Nasıl gelişti? Bunu başarmak ne kadar zordu? Bu işi sen mi seçtin, yoksa iş mi seni seçti? Ne dersin?

Delioğlu: Daha söyleşinin başında, tarafından soru bombardımanına uğramış gibiyim, galiba! En başından başlamak gerekirse, beni biraz tanıyanlar 1946 Erzinca doğumlu olduğumu bilirler. Doğduğum köyde ancak sekiz yaşında okula başlama şansım oldu. Çünkü nüfus kaydım geç yapılmıştı. Doğanın içinde bütün varoluşlar ilgimi çekiyordu. Fırsat buldukça bir yerlere bir şeyler çiziktirdiğimi de hatırlıyorum. Doğa, engin çeşitliliği ile benim için ilgi çekici ve eşsiz bir öğretmendi. İlk gözlemlerim o zamanki çocukluk zamanlarına rastlar. Yani doğru gözlem yapma gereğinin gerçeği ile ilk o zamanlar tanışmış olduğumu söyleyebilirim. Delikanlılık yaşıma doğru ağabeylerim ile birlikte İstanbul'a gelmiştik. Şehrin içindeki dinamikler, güzellikler, farklılıklar sürekli ilgimi çekmekteydi. Bunların içinde yeni apartmanların girişlerine uygulanan resimler, klasik kasap dükkânlarının vazgeçilmezleri, pastoral doğa manzara resimleri,

Resim: Mustafa Delioğlu

ir çocuk kitabının başarısı, çocuğun pedagojik açıdan hayal dünyasını geliştirerek onu sanatın güzellikleriyle tanıştırabilmesinde gizlidir.

Ender Dandul

sayıları az da olsa yoluma çıkan galerilerdeki beni etkileyen unutulmaz resim sergileri, benim yavaş yavaş bu yola doğru yakınlaşmamın nedenleridir. Daha sonraları Beyoğlu'nda bir reklam ajansında (Artaş Reklam) o zamanlar çok moda olan çizgi film reklamlarının arka planlarını renklendirme işine girdim. Burada güzel dostluklar edindim.

O yıllardan bugüne hâlâ düzenli görüştüğüm can dostlarım vardır. Bir süre bu ajansta çalıştıktan sonra 1973'te ayrılıp Çağaloğlu'nda metruk bir hanın kiralık küçük bir odasında ilk kez kendi atölyemi kurdum. Romanların, hikâye kitaplarının kapaklarını tasarlayarak ilk çalışmalarına başladım. Yeni işler yaptıkça ki, bunların içinde grafik çalışmalar, afiş çalışmaları da vardı. Dönemin entelektüel kişileri ve yayıncılarının bu çalışmalar ilgisini çekmeye başladı. Hep adlarını duyup kitaplarını okuduğum edebiyatımızın önemli yazarlarıyla tanışma ve kitap kapaklarını tasarlama mutluluğuna eriştim. Beni en çok etkileyen isimler: Yaşar Kemal, Erdal Öz, Tarık Dursun K, Cengiz Tuncer'dir. Ayrıca dönemin kaliteli yayınevlerinin patronları da kısa sürede dostlarım oluvermişti. Erdal Öz'ün kaliteli çocuk kitapları yayıncılığı konusunda o dönemde çok önemli başlangıçları gerçekleştirdiğini hatırlatmam gerekir. Çağaloğlu hâlihazırda Babıali geleneğini ve kokusunu azalarak da olsa saklı tutuyordu. Gazeteler, yayınevleri, kitapçılar hep buradaydı. Bugünkü trajik değişimden eser yoktu. Dostluk ilişkileri çok

güçlüydü. Herkes birbirini tanırdı, bilirdi. Bugün ise durum çok farklı! Yayınevleri el değiştirdi, yer değiştirdi. Hatta bazıları kapandı. Sonunda ben de, bu yıl atölyemi kırk yıl sonra Çağaloğlu'ndan Kadıköy'e taşımak durumunda kaldım.

Peki, Ender sen o günlerde nerelerdeydin? Neler yapıyordun? Çağaloğlu'na gelişin nasıl oldu?

Dandul: Senin de bildiğin gibi benim doğumum senden biraz sonralara rastlar. Ama 1973 yılının benim için de ayrıcalıklı bir yeri olduğunu söyleyebilirim. O tarihte liseyi bitirip, İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Uygulamalı Endüstri Sanatları Yüksek Okulunun Tekstil Tasarımı Bölümünü sınavla kazanmıştım. Yaşamın zorluklarıyla boğuşulan zor yıllardı. O dönemleri yaşayanlar anımsarlar. Ülke gerilimli bir dönemi aşabilmenin bedeli ağır sosyo-ekonomik sınavlarını veriyordu. Bütün bu karmaşa içinde, bu okuldaki eğitimi mi başarıyla tamamlayıp bölüm asistanı olarak okulda göreve başladım. Yoğun temposuna ve zorluklarına rağmen işimi çok seviyor, çok da çalışıyordum. Tekstil işlerinin dışında dekoratif amaçlı birçok işi yapmaya da zamanım olabiliyordu. Yarışmalara katılıyordum. 1980'de o zamanki kısa adıyla İ.D.G.S.A. (Sonra Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi olarak adı değiştirilmiştir.) tekstil bölümüne transfer oldum. 1985 yılına dek, yine yoğun bir

Resim: Mustafa Delioğlu

çalışma temposu içinde buradaydım. Bu arada kariyer yapma fırsatım da oldu. Lisansüstü ve sanatta yeterlik aşamalarını tamamladım. En enerjik ve verimli zamanlarımdı. Oldukça az dinleniyor, çok çalışıyordum. 1985 yılı sonuna geldiğimizde, dönemin kurum içi yönetimsel baskılarına daha fazla dayanamayıp buradaki görevimden kendi irademle ayrıldım, serbest çalışmaya başladım. Çünkü üniversitenin dışında öğrenmem ve deneyim kazanmam gereken birçok mesleki konuda eksiklerimin olduğuna inanıyordum.

Senin de tanımladığın gibi aynı anda birçok tavşan kovalama dönemi benim için de başlamıştı. Birkaç yıl eşim ile birlikte kurduğumuz tekstil işini sürdürmeye çalıştık. Çok kolay değildi. Ticari konularda hiç deneyim sahibi değildik. Bu dönemde resme olan merakım depreşti. Küçük ebatlarda sulu boya resimler, desenler yapıp satılması için galerilere veriyordum. Satılıyordu da... İki yıl sonra tekstil işini kapatıp, Mecidiyeköy’de bir handa mütevazı şartlarda kendi atölyemi kurdum. Resim ve grafik tasarım işleri yapıyordum. Ciddi anlamda resme yoğunlaşıp,

sergiler açmaya başladım. Tam bu sıralarda Çağaloğlu’ndaki bir yayınevinden bir çocuk kitapları dizisini resimlemem için teklif geldi. (Cahit Zarifoğlu’nun çocuk kitapları) Ruhi Şirin ile tanışıklığımız tam bu döneme rastlar. Resimlediğim bazı kitapların yazarı ve dizinin editörüyü. Bu işi de diğer yaptığım işler gibi çok sevmiştim. Bu arada büyük oğlum dünyaya geldi. Çocuk kitapları illüstrasyonu işini oğlumla birlikte büyüttüm, geliştirdim. TRT’nin televizyon çocuk programlarına sürekli işler (illüstrasyonlar) yaptım. Şiirleri resimledim. 1990’da ise Çağaloğlu’na tam zamanlı çalışmaya geldim. Bir sanatçı dostumun referansı ile orta ölçekli bir yayınevinde sanat yönetmeni, illüstratör, tasarımcı olarak çalışmaya başladım. On dört yıl sürdü bu iş... Emekliliğe hak kazanana kadar... Sonra Çağaloğlu’ndan istemeyerek de olsa ayrıldım. Tekrar üniversitelerdeki yarım bıraktığım öğretim üyeliği işime geri döndüm. Senin ile tanışmamız da bu döneme (doksanların başına) rastlar.

Gördüğün gibi öz geçmişimizi ne kadar kısa tutmaya çalışsak da yaşam uzun ve içini dolduracak çok şey yapmışız. Bu yüzden bu bölümü ne kadar kısaltmaya çalışsam da elimde olmadan biraz uzattım galiba!

Delioğlu: Açıkça konuşmak gerekirse, senin ile benim ortak özelliğimiz; laftan fazla tempolu çok iş üretmemiz olmuştur. Binlerce desen, binlerce kitap resmi, yine binlerce “pentür” resmi yaşamımıza sığdırdık. Bu delice savaşımız da henüz bitmedi, devam ediyor! Senin son on yıldır sürdürdüğün bir de özel üniversitelerdeki eğitimcilik yanın var. Yüzlerce öğrenci yetiştirdin. Onları sanatın büyüyle tanıştırdın. Yüreklendirdin. Sanat yapmaya özendirdin. Bunları başarmak da kolay değildir.

Resim: Mustafa Delioğlu

Bu işlere başlayıp da yarı yolda bırakanlar çok oldu. Ayrıca çocuk kitabı resimlemek de sanıldığı kadar kolay bir iş değildir. Sabırla gözlem yaparak, tempolu çalışarak, birçok sanat disiplinini harmanlayarak başarıya ulaşmak mümkündür. Sonuçta yapılacak işin altını çokça doldurmak gerekiyor diyebiliriz. Özgünleşmek ise başlı başına bir dert bu alanda... İş verenler yani yayınevleri geç de olsa bunun farkına vardılar. Özgünleşerek, dünya kalitesinde iş üretebilen yetenekli, yaratıcı illüstratörleri keşfetmeye çalıştılar. Bu dönemin sanatçıları ise genelde hep ağır bedeller ödeyerek ayakta kalabildiler. Kuşkusuz iyi kalitede iş çıkaran bir sanatçının emeğinin parasal karşılığı ödenmelidir ama ülkemizde ne yazık ki bu konularda hâlâ sorunlar yaşanıyor... Doğrusu, iyi bir işin hak edilmiş iyi bir bedeli olmalıdır! Gelişmiş Batı ve Doğu ülkelerinde bu sorunlar çoktan aşıldığı için kaliteli çocuk kitapları yayıncılığı işi sorunsuz devam ediyor.

Çocuk kitapları oluşumundaki kalite faktörü ile okuyucu çok küçük yaşlarda tanışıyor. Seçenekleri de çok fazla. Sonuçta kişi okumayı seviyor. Kitabın değerini

biliyor. Bu ülkelerde yaşayan insanlar, büyük-küçük, yaşlı-genç demeden; parkta, yolda, otobüste, metroda, trende, vapurda, uçakta, her yerde ellerinde kitapları, kendilerini dış dünyanın karmaşa ve gürültüsünden bir anlamda soyutlayarak, her koşulda keyfini çıkararak okuyorlar.

Bizim ülkemizde ise okuma alışkanlığının yeterince yerleşik olamaması nedeniyle bu tür görüntülerle pek de fazla karşılaşmıyoruz. Bakıyorum da, birçok kişi olur olmaz her yerde cep telefonuyla meşgul! Dışarıdan baktığımızda bu da bizlere sadece hüznün veriyor tabii ki... Okumasak, düşünmezsek, farkındalığı gerektiği gibi yaşamazsak gelişimden söz etmemiz ne yazık ki pek mümkün görünmüyor. Bir tasavvuf felsefi deyişine göre "Işık ışıktır görene, ışıktan köre ne!" Yani, okuyan insan aydınlanır. Çağımızsa aydınlanma çağıdır.

Benim sana sormak istediğim bir konu var! Sende bir çocuk kitabı resimleme duygusu nasıl doğar ve ne şekilde gelişir? Senin için, bu eylem nasıl bir süreçtir?

Dandul: Bir çocuk kitabını görsellerden ayrı düşünebilmek pek mümkün değildir. Görsellik, edebiyatın estetik kalitesine çok boyutlu katkı sağlar. Kitap metnlerinin daha kolay ve keyifli algılanmasının, anımsanmasının yollarını açar. Okuyucunun kitap ile oluşan duygusal bağlarını güçlendirir. Görsel algı hayal gücüne güç katar. Bu anlamda edebî metne sorumluluk düzeyinde katkı sağlayan görseller için de farkındalık gerektiren bilinçli bir çalışma süreci başlatılmış olur. Görsel gerçekliğin üslup olarak ortaya çıkış biçimi kitabın bütünsel kimliğini oluşturacaktır. Sanatçıya bağlıdır. Görsellikten sorumlu olan sanatçı; illüstratör, bu anlamda birçok konuda sorumluluğunun gereği,

birikimi ve bilinciyle kararlar almak durumundadır. Temel tasarım bilgi ve uygulamaları, çizgi, leke, doku, renk, malzeme ve üslup (kişilik) tercihleriyle çalışma içinde yerini bulur. İyi bir çocuk kitabı illüstratörü birçok yan disiplinden çokça beslenir. Bu disiplinler; grafik tasarım, iç mimari, tekstil ve moda tasarımı, fotoğraf, animasyon, karikatür, resim, heykel, edebiyat, şiir, sinema, bale, tiyatro, müzik, psikoloji, pedagoji, tarih ve benzer konulardan olabilir. İşte bu yüzden bu iş çok yönlü olmayı gerektirir. Bir anlamda da zorunlu kılar. İşe başlamadan önce tasarımcının metni sevmiş, sahiplenmiş, içine girmiş olması önemlidir. Hemen hemen bütün sanatçıların da benimsediği bir görüştür. “Sevgisiz sanat üretmek pek mümkün değildir!” Ben meseleye bu bilinç ve sorumlulukla yaklaşılarak çalışmanın başlatılmasından yanayım. Bütün bu çabanın en kayda değer kazanımı, çocuğa ulaşarak, çocuğa kitap okuma ve sahiplenme alışkanlığını aşılayabilmektir. Ayrıca bir şekilde sanata yakınlık duyarak, gelecek ile ilgili kararları alabilmesinin de temelleri atılır. Bir çocuk kitabının başarısı, çocuğun pedagojik açıdan hayal dünyasını geliştirerek onu sanatın güzellikleriyle tanıştırabilmesinde gizlidir.

Dandul: Kitap illüstrasyonu meselesinde Harf Devrimi sonrasında ülkemizde ne gibi belirgin gelişmeler yaşandı sence? Bu gelişmeleri nasıl değerlendiriyorsun? Günümüzde kaliteli yayınevlerinin, bunlar içinde büyük bankaların yayınevlerinin de kitaplarının görücüye çıkarttıkları kitap fuarlarının, sektöre katkıları hakkında neler söyleyebilirsin? Çünkü sen bunların birçoğu ile uzun süreli çalıştın ve çalışmaya da devam ediyorsun... Ayrıca

bu konunun son elli yılını gözlemleyen ve bizzat yaşayan önemli bir sanatçısın. Eminim ki anlatacakların, gözlem ve değerlendirmelerin tarihsel anlamda da geleceğe ışık tutacak...

Delioğlu: Büyük önder Mustafa Kemal Atatürk’ün, 1928’deki başarısı Harf Devrimi sonrasında, 1932’lerde, ilk alfabenin kapağını İhâp Hulusi’ye yaptırdığını biliyoruz. Basımı zamanın teknolojisi olan “tifdruk” tekniğiyle, ikinci ya da üçüncü hamur kâğıt üzerinde gerçekleşen, iç resimleri Ramiz tarafından üç renkle çalışılmış (siyah, turuncu, açık gri kahve) illüstrasyonları olan alfabe belli bir yaşın üzerindeki için nostaljik ve çok önemli bir manevi değere sahiptir. Ben ilk kitap illüstrasyonları ile ilkokulda alfabemde karşılaştım. Çok etkilenmişim ve benim için inanılmaz güzellikteydiler. Çok daha sonraları bir *Cin Ali* serisi ortaya çıktı. Yanılmıyorsam 1968 yılı ve sonrasıydı. Çok basitleştirilmiş, sürreal “gerçeküstü” bir görsel yaklaşım söz konusuydu. Bu arada neredeyse altmış yıl öncesinden günümüze kadar popülaritesini korumuş realist (doğrudan fotoğraftan yararlanılarak) bir teknikle çalışılmış *Ayşegül* serisini görüyoruz. Öykülerinin Gilbert Delaha tarafından yazıldığı, resimlerin ise ressam Marcel Marlier tarafından çizildiği, metin çevirilerinin yazar Gülten Dayıoğlu tarafından yapıldığı, filmleri dışarıdan getirilerek son sistem ofset baskı tekniğiyle çok renkli, (parlak renklerle) birinci hamur kâğıda özenle basılmış, çeşitli ilginç konuları içeren, tam sayfa resimli çocuk hikâye kitaplarıydı. Bir dönem benden de *Ayşegül* kitapları benzeri gerçekçi çalışmalar yapmam talep edilmişti. Sıcak bakmadığımı, işi kabul etmediğimi hatırlıyorum. Çünkü bizim kültürümüze bir uyarlamaydı ve kendi çapında çok özgündü. Ben o zamanlar daha çok kendi tarzımı oluşturmanın ve kabul ettirmenin

peşindeydim. Bunun için de farklı kimyasalları olan resim malzemelerini, birtakım yardımcı malzemelerle (tuz, çamaşır suyu, vb.) buluşturarak, teknik ve tarz olarak kendi özgün kararlarımı oluşturmaktaydım. Aslında farklı malzemelerin birliktelikleri üzerine yaptığım doku ağırlıklı yeni çalışmalar beni hep heyecanlandırmıştır. Ayrıca sanatçının kendisini çok fazla tekrar etmesini de sakıncalı ve gelişim açısından yetersiz, tehlikeli bulurum.

G ü n ü m ü z d e kitap fuarları meselesine gelirsek...

Düşündüğümüz anlamda yılda birkaç kez büyük metropollerde gerçekleşen kitap fuarlarının yarattığı heyecan ve sinerjiyi inkâr edemeyiz. Birçok yayınevine aynı yerde ve aynı anda ulaşmanın getirdiği kolaylık, hatta alıcısı için indirimli fiyatlarla kitap edinmek günümüz koşullarında önemsenecek bir fırsattır. Hele aldığınız kitabın yazarı ya da çizeriyle birkaç kelam edip, imzasını da aldıysanız, bu sizi mutlu eden çok özel bir durumdur. Bizler kendi cephemizde okuyucumuzla bu ayrıcalıklı mutlulukla-

rı hep yaşadık. Benim resimlediğim, tasarladığım kitaplarla büyümüş, önümü kesip sohbet etmek isteyen birçok genç ve olgun kişilerle zaman içinde çokça karşılaştım. Sohbetler ettim. Böylelikle yaptığım işin onurunu doyasıya yaşadım. Bu durum beni hep daha güzel, daha kaliteli işler üretmek için motive etti.

Bir de bizim seninle pentür resim maceramız var. Bu konuda çokça tartışıp birbirimize destek verdiğimiz zamanlar olmuştur. Dört adet ikili pentür resim, desen sergisi de yaptık geçmişte... Sağlığımız el verdiği sürece kişisel sergilerimiz sürüp gidecek. Senin kişisel sergilerinin sayısı otuzun üstünde... Dört adet de yurt dışı sergin olduğunu biliyorum.

Şimdi ben sana sormak istiyorum, pentür resim ile kitap resmi "illüstrasyon" arasında nasıl bir dengeli ilişki kurguluyorsun? Bu işler birbirlerini nasıl besliyorlar? Yoksa birbirlerine zarar mı veriyorlar?

Dandul: Çokça tartışılmış, hatta tartışmaları devam eden bir konudur. Biz de seninle çok kez tartışmışızdır bu konuyu... Aralarında, bıçak sırtı ayrıtı gibi çok ince bir çizgi vardır. İllüstrasyon, yani kitap resmi; sanatçısı tarafından tek başına, özenle tasarlanır. Konuya özel, bir yazılı metine bağlı kalınarak yapılmış bir görsel çalışmadır. Gerekli hazırlık işlemleri tamamlandıktan sonra, matbaa makinesi marifetiyle binlerce kez çoğaltılarak okuyucusuna kitap, basılı yayın olarak ulaşır. Sanatçı kitap resimlerini oluştururken bazen editörün, yazarın, yayınevi sahibinin müdahalelerine de maruz kaldığı durumlar olabilir. Bu yüzden bazen sanatçının canı da sıkılabilir. Ama sonuç da ticari yönüyle de ağırlıklı bir iş olduğu unutulmamalıdır. İşveren bu hakkı kendinde saklı tutmaya meyillidir. Oysa sa-

Resim: Ender Dandul

natçı özgürlüğün yaratıcılığına getirdiği huşu içinde birçok yeniyi de denemek ister. Böylelikle özgünleşeceğine, farklılaşacağına inanmaktadır. Eğer yayınevi yeniliğin riskini göğüsleyecek cesarete sahip değilse işleri sipariş ettiği sanatçıya bir şekilde sürekli rahatsızlık verecektir. Bu hâl ve durum sanatçının verimliliğini, yaratıcılığını aşağı doğru çekecektir. Sonuçta karşılıklı güven sarsılır. Bir daha çalışmama kararları dahi alınabilir. Doğruluğu tartışılır. Sanatçı cephesinde cesaret bir hayli kırılır. Hoş bir durum değildir. Her iki tarafa da zarar verir. Bu iş, tasarımcı açısından, bir bakıma şövalyelik işidir. Ben bu durumun sancılarını, uzun yıllar çalıştığım yayınevinde, eğitim kitaplarını tasarlama ayağında “Talim Terbiye Kurulu” ile yaşadım. Bu kurum tarafından zamanında çok yersiz, yıpratıcı müdahalelere de maruz kaldık maalesef...

Pentür resimde ise durum biraz farklıdır. Savaşınız daha çok kendinizledir. Aynı kaygılarla özgünlüğü ararsınız. İllüstrasyonda olduğu gibi bir resim diliniz oluşsun diye çok çalışır, çabalarsınız. Sonuçta anlaştığınız bir galeride resimleriniz alıcılarıyla buluşur. Beğenen alır. Beğenmeyen bakar, geçer.

Bazen acımasız eleştirilerle de karşılaşabilirsiniz. Satın alınan resim tektir ve sahibi bir kişidir. Fütursuzca eleştirenler bu işin kolay olduğunu sanırlar. Oysa gerçek hiç de öyle değildir. Çok uzun yıllara ihtiyaç vardır. Ben yaptım oldu işi değildir bu iş! Sanatçının kaderi diye tanımlanan, öldükten sonra sanatının değerinin anlaşılacağı fikri hâlâ benim içimi ürpertiyor! Yaşanan her türlü olumsuzluklara rağmen, aynen senin gibi benim de resimden vazgeçmem asla mümkün değildir. Bana göre güzel sanatların estetik duygusunun yok sayıldığı bir toplum mutlu değildir ve çağdaşlık anlamında da fazla ilerleme kaydedemez. Bugün saygın üniversitelerin güzel sanatlar fakültelerinde gençlere, yıllarca biriktirdiğim deneyimlerimi ve yenilikleri, bilgileri aktarmak için çaba-lıyorsam hep bunun içindir.

Dandul: Sevgili Delioğlu, son birkaç soruyu yöneltmek istiyorum. Bir sanatçıdan geriye kalanlar hep merak edilip, önemsenmiştir. Çocuk kitabı konusunda en üretken Türk sanatçı olarak biliniyorsun. Yani çocukların dünyasında bu anlamda çok önemli, kalıcı bir yerin var. Senden geleceğe kalacak kültürel miras, tasarımını gerçekleştirdiğin 2500’ün üzerinde çocuk kitabı olacaktır. Bu çok önemli! Sence iyi bir illüstratörün elinden çıkmış bir illüstrasyonun kalitesini neler belirler? Ülkemizde bu konudaki gelişmelerden söz edebilir miyiz? Bu alanda yeni çalışacak olanlara önerilerin olabilir mi?

Delioğlu: Sanatçıdan geriye kalan kuşkusuz yapıtlardır. Bir anlamda bu yapıtlar sanatçının geleceğe atılmış imzalarıdır. Sanat kalıcıdır. Ömür ise bir yerde sonlanacaktır. Ben kendi adıma, geçen elli yılda bu sorumluluğu fazlasıyla yerine getirdiğime inanıyorum. Ayrıca aynı heyecan

Resim: Ender Dandul

ve tempoyla hâlâ üretmeye de devam ediyorum. Disiplinine inanarak aşkla ürettiğim, vazgeçemeyeceğim bir alandır, çocuk kitapları illüstrasyonu...

İllüstrasyonun başarısına gelince; öncelikle tasarımcısının sabrı, dikkati, özeni ve yeteneğine bağlıdır. Bu demektir ki, öncelikle üzerinde çalışılacak hikâye metni dikkatli bir şekilde okunmalı, gerekli notlar alınmalıdır. Bazı metinler sanatçıyı daha çok heyecanlandırır. Motive eder.

Ayrıntılar gözden kaçırılmamalıdır. Bu aşamada tasarımcının metne duyduğu yakınlık, duygudaşlık, sorumluluk duygusu çok önemlidir. Doygun eskiz aşaması, kompozisyonların dengeli oluşumu, uygun teknik ve ona bağlı malzemelerin belirlenmesi işlerin başarısına olumlu şekilde yansımacaktır. Hep söylediğimiz gibi, özgünlük bu işin olmazsa olmazıdır...

Öykünmelerle yapılmış kötü kopyalar işi ne yazık ki ucuzlatır, mesleki etiği de zedeler... Doğru seçili malzeme birliktelikleri, yardımcı malzemelerin de desteğiyle özgünlüğe giden yolu aydınlatır. Benim işlerimde ise çizgi (desen) ağırlığını koyar. Desen doku ve renkle güçlenir. Kendime özgü kompozisyonlarım ve malzeme tercihlerim, sanatsal kişiliğimi, tarzımı belirler. İyi illüstrasyonlarla iyi bir kitap

oluştururken işinin ehli bir grafik tasarımcısına, matbaa ustasına da ihtiyaç vardır. İşinin ehli diyorum, çünkü bazen kötü grafik uygulamalar sizin işinizi de bozabilir, zarar verebilir. Ayrıca baskı aşamasındaki işin kalitesinin aşağı çekildiği yanlış, kötü seçim ve uygulamaların da unutulmaması gerekir. Vebali büyüktür. Bu işte ekip ruhu çok önemlidir. Birbirini doğru ve kolay anlayan kişilerle uyumlu bir takım çalışmasına ihtiyaç vardır. Ülkemizde bu bilinçle hareket eden yayınevleri sayısı yavaş da olsa çoğalmaktadır. Kaliteli çizerler de iyi projelerin içinden isimleriyle ortaya çıkabilmektedirler. Sonuçta yapılan iş bünyesinde estetik kaygıları ve mesleki doğruları barındırır. Yarınlara ulaşacak, çocukları mutlu eden ve her şekilde geliştiren iyi kitaplarda sanatçı kimliği ile var olmak, işte bu yüzden çok ayrıcalıklı, önemli bir sorumluluktur.

Dandul: Söyleşimizi burada sonlandırmanın zamanı geldiğini düşünüyorum, Sevgili Mustafa Delioğlu. Umarım, çeyrek yüzyıllık dostluğumuzdan okuyucularımız için de keyifli, yararlı bir anı oluşturabilmeyi başarabilmişizdir. Sevgilerimizle, sağlıklı kalın.